

Кримцева Т. І.,
асистент кафедри економічної теорії,
Херсонський державний університет

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ РИНКОВИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Конкурентоспроможність галузі або комплексу галузей характеризується рівнем виконання ними специфічних функцій, залежить від ефективності їх роботи, що оцінюється окрім традиційних критеріїв, за показниками, що відбивають галузеві особливості та описують ступінь живучості та динамічності галузі чи галузевих комплексів за різних варіантів економічного розвитку на рівні регіону, країни або світу в цілому.

Оцінка конкурентоспроможності підприємства необхідна для розробки конкурентної стратегії, максимально ефективної для конкретного підприємства, з урахуванням зовнішнього середовища і внутрішніх особливостей цього підприємства. В сучасних умовах ринкової економіки питання кількісної оцінки конкурентоспроможності набувають об'єктивну реальність. Тільки маючи результати оцінки конкурентоспроможності підприємства, можна конкурентоспроможністю управляти, з метою поліпшення конкурентних позицій підприємства на ринку [4, с. 10-11].

Харчова промисловість входить в першу п'ятірку галузей по наповненню державного бюджету, забезпечує одні з найвищих темпів росту обсягів виробництва продукції серед інших галузей економіки, вона поступається тільки чорній металургії, даючи більш як 17% промислової продукції України. Харчова промисловість має складну структуру, об'єднуючи понад 20 галузей, що виробляють продукти харчування. Основними серед них є цукрова, борошномельно-круп'яна, олійно-жирова, хлібопекарська, спиртова, плодоконсервна, рибна, молочна, м'ясна, виноробна, кондитерська, пивоварна, тютюнова та ін.

Від розвитку харчової промисловості залежить добробут нації, а її розширене прискорене відтворення виступає однією з найголовніших

передумов подолання кризових явищ та досягнення сталого економічного зростання країни. Особлива роль харчової промисловості у розвитку будь-якої країни визначається як соціальною значущістю продукції, що має першорядне значення для життя та здоров'я людини, так і тим, що в процесі виробництва специфічно поєднуються природні, кліматичні, економічні, геополітичні, соціальні та екологічні умови кожної країни, що обґрунтовує спеціалізацію окремих країн та їх регіонів при виробництві продовольства, розвиток міждержавних та міжрегіональних зв'язків. [2].

Деякі дослідження показують, що на сьогодні вітчизняна харчова промисловість спроможна забезпечити внутрішні потреби в продовольчих товарах, на які припадає понад 58% особистого споживання матеріальних благ населення, здатна забезпечити зайнятість населення, а також є реципієнтом іноземних інвестицій [3, с. 17-19].

Важливою конкурентною перевагою харчових підприємств є визначення ціни продукту, що випускається, адекватної купівельній спроможності населення. Використання унікальних, нетрадиційних методів регулювання і управління інноваційною діяльністю харчових підприємств, неординарних підходів до структури виробництва і розподілення ресурсів у напрямку задоволення потреб споживачів забезпечить підприємству наявність конкурентних переваг. Посилена реалізація інноваційної діяльності підприємств галузі і підвищення конкурентоздатності продукції, що випускається, можливі лише при використанні інновацій та реалізації творчого потенціалу співробітників. Одним із дієвих напрямів підвищення ефективності функціонування харчової промисловості науковці вважають розвиток інтеграційних зв'язків і побудову на їх основі інтегральних об'єднань. Як зазначає Скопенко Н., більш значні конкурентні переваги (зокрема ті, що мінімізують залежність від постачальників та коливань цін на сировину) матимуть ті підприємства – виробники харчових продуктів, що входитимуть до вертикально інтегрованих структур. Для таких структур характерний замкнений цикл виробництва – від вирощування, зберігання і переробки

сировини до виробництва та реалізації готової продукції, що дозволяє їм отримати економію на витратах, раціонально управляти ресурсними, інформаційними потоками [5, с. 181].

Сучасна ринкова стратегія харчових підприємств має передбачати як поліпшення їх фінансового стану, так і посилення конкурентного статусу. Це передбачає врахування таких показників, як: співвідношення очікуваної виручки з продажу на певному сегменті ринку до витрат на його освоєння або утримання своєї частки на цьому сегменті; співвідношення можливого прибутку до запланованих витрат на розробку, виробництво і збут продукції на певному сегменті ринку; прогнозовані темпи росту продажу продукції на певному освоєному сегменті ринку[1, с. 5].

Харчова промисловість є важливою складовою агропромислового комплексу України. Як заключна ланка технологічного ланцюга ця галузь повинна виконувати своє безпосереднє призначення, а саме – якомога краще зберегти і переробити сільськогосподарську продукцію, перетворивши її на товари високої якості. На відміну від європейських країн, головним критерієм для вітчизняних товаровиробників і споживачів є зовсім не якість продуктів харчування, а їх ціна. Норми безпеки, що містяться в державних стандартах, є незмінними вже тривалий час, зусилля вітчизняних стандартизаторів та споживачів часто ігноруються державними інститутами. Через неефективність державного контролю в Україні продовжують випускатися низькоякісні вітчизняні продукти та імпортуватися харчі й напівфабрикати сумнівної якості.

Основні чинники, що стримують розвиток харчової промисловості України, є:

- залежність від загальноекономічної та політичної ситуації в країні, стану ресурсної бази підприємств та купівельної спроможності населення;
- значна зношеність виробничих потужностей підприємств харчової промисловості та висока вартість їх оновлення;
- відсутність досконалої нормативно-законодавчої бази регулювання харчової промисловості та належної державної підтримки;

Виходячи з важливого значення розвитку харчової промисловості в економічному і соціальному зростанні суспільства, методичними векторами розробки концепцій, програм та стратегій підвищення ефективності виробництва продовольчих товарів мають стати наступні цілі: досягнення максимально можливого продовольчого самозабезпечення за основними видами продуктів харчування; забезпечення виробництва продовольства в обсязі та асортименті, достатньому для харчування за науково обґрунтованими нормами; забезпечення відповідності якості продуктів харчування вимогам безпеки для здоров'я людини; створення та підтримка запасів основних харчових продуктів, необхідних на випадок надзвичайних ситуацій; створення розвиненого експортного потенціалу промислових продовольчих товарів країни та її регіонів.

Список використаної літератури:

1. Борщевський П. Харчова промисловість України: сучасні тенденції та перспективи розвитку / П. Борщевський // Економіка України. – 2003. – № 8. – С.45-49.
2. Дейнеко Л.В. Розвиток харчової промисловості України в умовах ринкових перетворень: проблеми теорії та практики / Л.В. Дейнеко – К.: Знання, 1999. – 331 с.
3. Державний комітет статистики України: [Електронний ресурс]: офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Мостенська Т. Стан та перспективи розвитку ринку продовольчих товарів в Україні //Харчова і переробна промисловість. - 2009. - № 1. - С. 8-12
5. Скопенко Н.С. Агропромисловий сектор: сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку / Н.С. Скопенко // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 8. Част. 1. – С. 179-183.